

یادداشت وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

شهرهای جهانی صنایع دستی، مزیت ایران برای توسعه گردشگری

۳۱ اکتبر مصادف با دهم آبان روز جهانی شهرها نام گذاری شده است تا فرصتی برای توجه ویژه دولت ها و مجموعه سازمان ها و نهادهای دخیل در موضوع شهر، توسعه شهر، برنامه ریزی شهری و دیگر مباحث و حوزه های مرتبط با این پدیده جهان شمول و تاریخی، فراهم کند.

سایت خبری پرسون، «شهر» واژه ای است پُر بسامد که در فرهنگ بشری همواره با تمدن، پیشرفت، موفقیت و صنعت ملازمت داشته و به عنوان مهمترین فضای تحقق موارد فوق، یکی از عالی ترین دستاوردهای اجتماعی انسان محسوب می شود. از این منظر می توان گفت، بخشی از هویت و چیستی بسیاری از انسان ها، به نحوی از انحا با مفهوم شهر گره خورده است و در فضای آن اتفاقات و رویدادهای مهمی شکل گرفته و دستاوردهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی متعددی برای بشر رقم خورده است.

در سرزمین ایران، از قدیمی ترین ایام تا روزگار ما، شهرها محل نشو و نما و تعالی و ارتقای حیات مردمان بوده و بعضی از آن ها از ازمینه قدیم، شهرتی تام داشته اند که برای نمونه می توان هگمتانه (همدان)، شوش، پارسه (تخت جمشید)، تیسفون، استخر، سپاهان (اصفهان)، شیراز، کاشان، تبریز، یزد، تهران و... را نام برد. البته هریک از این شهرها را سببی برای شهرت بوده که از تولید منسوجات مانند یزد و کاشان گرفته تا نگارگری و کتاب آرایی مانند تبریز، قزوین و اصفهان و شعر و ادب مانند شیراز و تهران تفاوت می کند.

از این منظر می توان ارتباطی تاریخی و چندجانبه میان دست آفریده های ساکنان شهرهای مختلف با شهرت آن شهرها برقرار کرد و شاید به این دلیل برخی شهرها با دست ساخته ها و صنایع دستی خود معروف شده و هویتی خاص یافته اند.

در واقع می توان گفت یکی از اساسی ترین شاخصه های فرهنگی ایران، صنایع دستی و هنرهای سنتی شهرها و روستاها و مناطق مختلف بوده که همواره در طول تاریخ، حتی در اعصار باستانی، شهرتی جهانی داشته و محصولات آن از طُرُق گوناگون، به ویژه جاده ابریشم، راهی ممالک دیگر می شده است. صنایع و فنونی مانند منسوجات، آبگینه، سفال، آثار چوبی و فلزی و زیراندازهایی نظیر قالی و گلیم، همه و همه مصادیقی بی همتا برای این موضوع به شمار می آیند. لیکن در سال های اخیر، جنبشی در جهان شکل گرفته که با نگاه روز، علاوه بر سابقه تاریخی، به توانمندی ها و قدرت شهرها در زمینه های گوناگون، مانند صنایع دستی، خوراک و... توجه خاص مبذول شده و نسبت به ثبت جهانی آن ها اهتمام ویژه صورت گرفته است.

متولی این کار نیز در زمینه صنایع دستی و هنرهای سنتی شورای جهانی صنایع دستی بوده که توسط متخصصانی از سراسر جهان تشکیل شده است. ایران نیز به واسطه موقعیت سنجی مناسب مسئولان فرهنگی و هنری وارد این جریان شده و ظرفیت ها و قابلیت های بالقوه تاریخی و کنونی خود را، به ویژه در زمینه صنایع دستی، بالفعل کرده است، به نحوی که امروز از نظر تعداد شهرهای صنایع دستی که ثبت جهانی شده اند، یعنی ۱۴ مورد، مقام اول را در جهان دارا هستیم. این در حالی است که به علت تحریم های ظالمانه، بسیاری از امکانات درآمدزایی و ارزآوری کشور تضعیف شده و نیاز روز افزون به جایگزین های مناسب فرهنگی و هنری بیش از پیش احساس می شود.

بی تردید گسترش و توسعه شهرهای جهانی صنایع دستی، یکی از امکانات بی بدیلی است که در این شرایط حاد و حساس، به دلیل ماهیت فرهنگی و هنری خود، به راحتی می تواند علاوه بر افزایش وجهه و اعتبار بین المللی کشور، کمکی شایان توجه به رونق مجدد گردشگری و همچنین تولید محصولات صنایع دستی به واسطه فروش در بازارهای نوین فراهم کند.

در این زمینه همچنین دو حرکت مفید و مثمرتر دیگر نیز به انجام رسیده است. حرکت نخست ثبت نخستین روستای جهانی (کلپورگان) که تا قبل از این، در هیچ کشوری نمونه نداشته و ایران از این نظر اولین مورد بوده است. دومین حرکت نیز برنامه ریزی به منظور ثبت ملی شهرها و روستاهای صنایع دستی برای آمادگی بیشتر برای حضور در عرصه های بین المللی و ثبت های جهانی است.

امید است این حرکت ارزشمند در ابعاد مختلف تداوم یافته و موجبات توسعه افزون تر ایران عزیز و سربلند را فراهم آورد.

علی اصغر مونسان
وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی